

Dr. Szemák István: A magyar ifjúsági irodalom története. Bp. 1924. Neuwald I. ut. könyvny. (N. 8-r., 108 l.)

Szlemenics Mária: Új utak a gyermeknevelésben. Bp. 1923. A szerző kiadása. (VIII.; Eszterházy-u. 19. I.) — (K. 8-r.; 48 l.) — Ára 1750 K.

Dr. Tóth Tihmér: A művelt ifjú. (Levelek diákjaimhoz. — IV.) Bp. 1924. A szerző kiadása. (IV., Papnövelde-u. 7.) — (8-r., 240 l.) — Alapára 7 K.

Közművelődés. A magyar műveltség szervezését és terjesztését szolgáló folyóirat. Kiadja a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium megbízásából a Magyar Tud. Társulatok Sajtóvállalata rt. Bpest, VIII., Múzeumkörút 6. Felelős szerkesztő *Czakó Elemér*, Bpest, V., Báthory-u. 12. II. — I. évf. 1924. Megjelenik minden hónapban. (Lex. 8-r.) — Alapára egy évre 10 K.

A pályaválasztás. Tanulmányok. Szerkesztette *Nagy László.* (*A Gyermek* A Magy. Gyermektanulmányi Társaság közlönye. XVII. évf. 1923—24.) Bpest 1924. Kiadja a Magy. Gyermektan. Társ. (N. 8-r., 84 l.) — Alapára 250 K.

VEGYES.

Dóczy Imre levele. A tiszántúli ref. egyházkerület jubiláló középiskolai felügyelője a következő levelet intézte társaságunk elnökéhez: Méltóságos Elnök Úr! A tiszántúli református egyházkerület középiskolai felügyelői tisztében eltöltött 25 évi szolgálatom alkalmából a Magyar Paedagogiai Társaság nevében kifejezett nagybecsű üdvözlétéért és jókívánataitért fogadja Méltóságod és a mélyen tisztelt Társaság őszinte halás köszönetemet. Köszönöm a megtiszteltetést éppen úgy, mint a fölemelő jóakaratot, melyet eléggé tapasztaltam a Paedagogiai Társaság részéről már akkor is, midőn csekély tanügyi munkásságomért tiszteletbeli tagjává választott. S mind ezen megtiszteltetést csak becsesebbé teszi rám nézve, hogy azok részéről jön, akikkel nemcsak közös törekvések vezetnek hazai közoktatásunk és nemzeti nevelésünk építgetésében, de akiket e nemes munkában egyenesen vezéreimül tekintek. Maxima laus laudari a viris laudatis. Magamat Méltóságodnak és a mélyen tisztelt Paedagogiai Társaságnak továbbra is jóindulatába ajánlva s nemzetépítő munkásságukra Isten áldását kérve, kiváló tisztelettel vagyok — Debrecen, 1923 dec. 24. — *Dóczy Imre*, a tiszántúli református egyházkerület középiskolai felügyelője.

Létszámcsökkentés Németországban. A tisztviselők s ezzel együtt a tanerők létszámának csökkentése Németországban is napirenden van s természetesen élénken foglalkoztatja nem csupán az érdekelt szakköröket, hanem a szülőket és a közvéleményt is. Miután a B-listások ügye a közeljövőben nálunk is dülőre jut, talán nem lesz felesleges, ha az ottani viszonyokat és jelenségeket figyelmünkre méltatjuk. Az aggodalom és izgalom, amellyel a tanítóóság és sajtója a szülőkkel egyetemben ezt az *Abbau*-t kíséri, éppoly érthető, mint jogosult. A német tanítóóság *Zeitungsdienst* című hivatalos sajtóértésítőjének újabb számai szinte kizárólag ezt az ügyet tárgyalják és komoly érvekkel támasztják alá a vele szemben elfoglalt álláspontot. Helyesen jegyzik meg: *Lehrerabbau ist Schulabbau, Schulabbau ist Kulturabbau*, amiből pedig az következik, hogy nem *Abbau*, hanem ellenkezőleg *Aufbau* és *Ausbau* az, amire az állam és a nemzeti kultúra biztos jövője érdekében szükség van.

••• *Poroszországban* febr. 18-án lépett életbe az a rendelet, amely április 1-ig 15⁰/₀-os létszámcsökkentést ír elő a tisztviselői karban, de a közoktatásügyi személyzettel szemben különleges elbánást tesz lehetővé. Itt „a művelődési állapot figyelembevételével elsősorban szervezett intézkedésekkel kell a létszámcsökkentést végrehajtani s kellő tekintettel lenni a közművelődésileg veszélyeztetett országrészekre, főleg pedig a megszállt területekre“. Továbbá arra, „hogy az igazgatók, tanítók és tanfelügyelő személyzet csökkentése a miniszter által felállított egységes és tárgyilagos elvek szerint történjék, amelyekhez azonban a pénzügyminiszter hozzájárulása szükséges“. A 21—22. §-ok arról intézkednek, hogy a saját hozzájárulásuk nélkül ideiglenes nyugállományba helyezendők kiszemelésénél „nem szabad sem a politikai vagy felekezeti működésnek, sem a hivatásbeli egyesületekben való tevékenységnek, úgyszintén valamely politikai párthoz vagy politikai, felekezeti és hivatásbeli egyesülethez való hozzátartozásnak vagy hozzá nem tartozásnak befolyást gyakorolni“. Az előző tárgyalásoknál nem sikerült a 65-ös korhatárt 60-ra leszorítani, de kívánatosnak jelezték, hogy azok, akik már elértek a legmagasabb nyugdíjjogosultságot és akiknek családi és gazdasági viszonyai lehetővé teszik, helyüket engedjék át az állásnélküli ifjabb nemzedéknek. A tanítónők kíméletesebb elbánását többen helytelenítik, utalván arra, hogy az 1911—1921. évtizedben a hivatalos tanügyi statisztika bevallása szerint is a porosz népiskolákban a tanítók száma csak 10·4⁰/₀-kal növekedett, a tanítónőké ellenben 25⁰/₀-kal. A tanügyi hatóságnak az önkéntes kiválásra irányuló felhívása, a végkielégítés elégtelensége miatt, aligha fog sikerrel járni.

— *Bajorországban* a kormány, Dr. Matt kultuszminiszterrel az élén, a törvényhozással egyetemben nagy megértést tanúsít az ügy iránt, sőt a vezető néppárt egy erre vonatkozó kedvező határozatot vitt keresztül az országos ülésen. Az eddigi rendelkezések értelmében január 1-től kezdve nyugállományba helyezik mindazokat a tanítókat, akik 65-ik életévüket túllépték s elbocsátják a nem véglegesen alkalmazott férjes tanítónőket is. A fiatal tanítónemzedék a létszámapasztás részleteinek közlését sürgeti, hogy a szükséghez képest még idejekorán más pályákra terelődhessék. A tanítóság pedig nyomatékosan utal arra, hogy a 8-ik iskolaév megszervezése eddig is csak kevés helyen történt meg s Bajorország a tanulónak átlagos 50·3 osztálylétszámával amúgy is utolsó helyen áll a birodalomban.

— *Württembergben* a népiskolának tervbe vett „megrontása“ ellen egyik tiltakozó gyűlés a másikat követi a szülőknél eddig nem tapasztalt tömeges részvételével. Itt főleg a fiatal tanítónemzedék sorsáért aggódnak. Már ma 750 állásnélküli *Junglerer* van az országban, akiknek száma évről-évre néhány százal növekedik.

— *Braunschweigben* ritka egyértelműséggel tiltakoztak a *Schulabbau* ellen. Szülők, tanítók, orvosok tömeges részvételével tartottak városokban és falvakban népgyűléseket, amelyekben a tiltakozó határozatok részére 115.000 aláírást gyűjtöttek. A népakarat ilyen egységes megnyilatkozásának súlya alatt az államminisztérium március 3-án kijelentette, hogy a létszámcsökkentést elvben nem terjeszti ki a braunschweigi iskolákra.

— *Szászországban* az 1922-i törvény folytán örvendetes fejlődésnek indult az ingyenes általános népiskola: az osztálylétszámot 35-ben, a tanítók kötelező heti óraszámát 28-ban állapították meg. A létszámcsökkentés, amelyet itt is hevesen elleneztek, ezt a fejlődést meg fogja akasztani.

— *Oldenburgban* a kormány megnyugtató kijelentései ellenére rendelet jelent meg, amely „lehetőleg“ 25⁰/₀-os létszámcsökkentést ír elő, felerészben április 1-je előtt. A javaslatról a törvényhozás még nem döntött.

— A kis *Lippe* állam, amely népoktatásügyi tekintetben már eddig is messze elmaradt a szomszédos Poroszország mögött, súlyos kulturális és gazdasági helyzetbe kerül a létszámcsökkentés folytán, amely természetesen a tanulók osztálylétszámának és a tanítók kötelező heti óraszámának emelkedését vonja maga után. A mondottakat összefoglalva, megállapít-

hatjuk, hogy a kultúrájukat mindenha a legnagyobb gonddal ápoló és féltő nemetek minden erejükből védekezni készülnek a létszámcökkentésnek végzetes kihatásai ellen. Bizonyos az is, hogy ha valahol, úgy itt téveszteni célját a rosszul alkalmazott takarékoság. (kf.)

Eltern und Kind. Ezzel a címmel a *Deutsche Gesellschaft zur Förderung häuslicher Erziehung* hat év előtti évnegyedes folyóiratot indított meg Joh. Prüfer szerkesztésében és a Teubner-cég kiadásában. Miután a mostoha gazdasági viszonyok miatt ez a derék vállalat is közel másfél évig szünetelni volt kénytelen, az áldozatkész kiadó útnak indította a folyó évi 1. számot, két ivnyi terjedelemben. Az önálló cikkek a gyermekek utazásait és vándorlásait, a zenei házi nevelést s a gyermek és állat viszonyát tárgyalják. A nevelési tapasztalatok rovatában ezekkel találkozunk: A gyermek önuralomra tegyen szert. Félelmi állapotok, amelyek önmaguktól megszűntek. Takarékoskodjunk a játékszerekkel! Keltsük fel a jóakaratot a gyermekben! Egyenlőtlen testvérek a közös nevelés ellenére. Gyermeki szándék végrehajtása. Ezt követik gyakorlati szemelvények J. Paul és Rousseau műveiből, kisebb közlemények, könyvismertetések, levélszekrény a gyakorlati nevelés köréből. A tagok a folyó első félévben esedékes 32 oldalas füzetért 1½ arany márkát tartoznak fizetni, ami ma 30.000 K-nak felel meg. Valljuk meg, hogy a mi társaságunk ennél jóval — szerényebb. (kf.)

New-York városának iskolatügyi kiadásai élénken szemléltetik azt a nagyarányú és folyton fokozódó áldozatkésztséget, amelyet az Egyesült-Államokban a közművelődés iránt tanúsítanak. New-Yorkban az iskolai célokra fordított összegből 1917-ben fejenként 7.51 dollár esett, 1922-ben már 17.03 dollár. Ez utóbbi évben a kiadások összege 107,204.000 dollárra rúgott. A lakosság számához képest ezen a téren Los Angeles, a kaliforniai filmváros vezet 25.94 kvótával fejenként. Ezek a beszédes számok nem szorulnak magyarázatra.

A neveléstudomány a magyar egyetemeken. Egyetemeink tanrendjében az 1923—24. tanévnek második felére a következő pedagógiai vagy pedagógiai érdekű előadások voltak hirdetve:

A budapesti Pázmány Péter-tudományegyetemen: A) A bölcsészettudományi karon: *Dr. Fináczy Ernő* ny. r. tanár: 1. Didaktika. Hetenként 3 óra. 2. Neveléstörténet. (A magyar köznevelés a XVII., XVIII. és XIX. században.) Hetenként 2 óra. — *Dr. Kormis Gyula* ny. r. tanár: Filozófia a középiskolában. (Tanárképző-intézeti előadás.) Hetenként 1 óra. — *Dr. Weiszely Ödön*, Erzsébet-tudományegyetemi ny. r. tanár, mint magántanár: A tanítás módszere és technikája. Hetenként 2 óra. — *Dr. Méhely Lajos* ny. r. tanár: A zoologia tanítási módszere. Hetenként 2 óra. — *Dr. Gombocz Endre* magántanár: Növénytan gyakorlatok a középiskolában. (Tanárképző-intézeti előadás.) Hetenként 2 óra. — Tanárképző-intézeti előadások és gyakorlatok: *Dr. Waldapfel János*: 1. A középiskolai filozófiai oktatás methodikája. 2. A középiskolai történelmi oktatás methodikája. Hetenként 1—1 óra. 3. A középiskolai német nyelvtani oktatás anyaga és módszere. 4. Gyakorlatok a középiskolai természettudományi oktatás köréből. Hetenként 2—2 óra. — *Dr. Lobmayer Géza*: Köz- és iskolaegészségtan. Hetenként 2 óra. — Pályatétel a lélektanból (másodszer kítűzve): A gyermekrajzok pszichológiája. (Gyermekrajzok gyűjtése alapján.) — B) A hittudományi karon: *Dr. Tóth Tihamér* tanárhelyettes: 1. Általános neveléstudomány. (II. rész.) Hetenként 1 óra. 2. Alkalmazott neveléstudomány. — C) Az orvostudományi karon: *Dr. Juba Adolf* magántanár: 1. Iskolaegészségtan. 2. Iskolaegészségtani kirándulások. Hetenként 2—2 óra.

A Ferenc József-tudományegyetemen: *Dr. Bartók György* ny. r. tanár, mint helyettes: 1. Pedagógia filozófiai alapon. Heti 3 óra. 2. Az egyetem feladata és az egyetemi tanulmányozás. Heti 2 óra. 3. Pedagógiai gyakorlatok. (Tanárképző.) Heti 2 óra.

Az *Erzsébet-tudományegyetemen*: A) A bölcsészet-, nyelv- és történet-tudományi karon: *Dr. Weszely Odön* ny. r. tanár: 1. Pedagógiai értékelmélet. Heti 3 óra. 2. A nevelés története a XVIII. és XIX. században. Heti 2 óra. 3. Pedagógiai és pszichotechnikai gyakorlatok. Heti 4 óra. 4. Didaktikai kérdések megbeszélése. (Tanárképző gyakorlatok.) Heti 2 óra. — *Dr. Zolnai Gyula* ny. r. tanár: Nyelvészeti gyakorlatok a magyar nyelvtudomány és nyelvtanítás köréből. Heti 2 óra. — B) Az evangélikus hittudományi karon: *Payr Sándor* ny. r. tanár, mint előadó: Keresztyén neveléstudomány. Heti 2 óra.

A *debreceni Tisza István-tudományegyetemen*: *Dr. Mitrovics Gyula* ny. r. tanár: 1. Az érzés és akarat nevelése. Heti 3 óra. 2. A reformáció korának nevelésügye. 3. A latin nyelv középiskolai tanításának módszere. 4. Szemináriumi gyakorlatok. Heti 2—2 óra. — *Dr. Milleker Rezső* ny. r. tanár: A földrajztanítás methodikája, IV. éveseknek. Heti 4 óra. — Pályatétel a pedagógiából: Az értelmi képességek megállapítására vonatkozó kísérletek.

Középiskoláink reformja. Fiúgimnáziumaink és reáliskoláink történetének egyik újabb fordulójához jutottunk el azzal a törvényjavaslattal, mely a nemzetgyűlésen már elfogadott és jelenleg szentesítésre vár. E reform ismertetésének — tér híján — csak a következő füzetünkben tudjuk sorát ejteni.

PAEDAGOGIAI REPERTORIUM.

A magyar pedagógiai irodalom 1922-ben.

Az anyag a következő csoportokba van osztva: 1. Elméleti és gyakorlati pedagógia és didaktika. — 2. Módszertan. — 3. Iskolai törvényhozás, szervezet, felügyelet. — 4. Tanító- és tanárképzés. — 5. Testi nevelés. — 6. Kisdidnevelés. — 7. Nőnevelés. — 8. Szakoktatás. — 9. Gyógyító pedagógia. — 10. Külföldi tanügy. — 11. Neveléstörténet. — 12. Iskolánkívüli oktatás. — 13. Vegyes.*

1. Elméleti és gyakorlati pedagógia és didaktika.

Acsay István. A szellemi fölény és a tanárság. M. Művelődés 53—58., 77—86. l.

Agárdi László. Főületesség az iskolában. Veszpr. Hirl. 13. sz.
Auerbach, Matthias. Mitleid und Charakter. Berlin, 1921. — Ism. Magy. Középiskola 83. l.

Avar Gyula. A nevelés. Polgári isk. közl. 3., 4. sz.

B. H. A restség. Néptan. Lapja 4—7., 12—15. sz. (Bouchy cikkének [Revue pedag.] kivonata.)

B. P. Az iskola és társadalom. Hatvan és Járása 49. s kv. sz.

Baranyai Gyula. Egységes középiskola. 1920. — Ism. P. B. Magy. Paedag. 117. l.

* Vastag betűvel az önállóan megjelent művek vannak szedve.